

Černolice do roku 1945

Etapa 1239 až 1848

Obec se před svým ustavením skládala se dvou odlišných částí, které se vyvíjely víceméně samostatně – Černolice a Všenor. Černolice se původně nazývaly Črňlice. Toto pojmenování se objevuje ještě v 16. století. V případě Všenor se zase objevuje pojmenování Šenory. A to dokonce ještě v první polovině 20. století.

O vsi - původně tedy Črňlice - je první písemná zmínka v listině kláštera kladrubskeho z roku 1239, při potvrzení zboží bullou papeže Řehoře IX. Kdy Černolice klášter pozbyl, není známo. Další zprávy jsou až po roce 1420, kdy část Černolic patřila k Řitce a část ke statku všenorskému. V roce 1456 se soudil Jan z Řitky se Sezemou ze Všenor o tyto pozemky. Na sklonku 16. století po smrti Ludmily ze Všenor byl všenorský dvůr vyjmut z listiny svobodných dvorů a přešel v majetek svatovítské kapituly. Jedná se zhruba o dobu před rokem 1620. Urbář z té doby uvádí: „V té vsi jest krčma výsadní...“

Kdy kapitula prodala všenorský dvůr, zprávy nejsou, ale v roce 1734 byl již ve šlechtických rukou. Vlastnil jej Václav rytíř Goltz, který založil Nový Dvůr (na pozemcích Černolic) jako součást všenorského statku. Během sta let se v něm vystřídalo pět majitelů, aby ho v roce 1837 koupil Čeněk Nolč. Jeho rodina zde hospodaří v následujících letech. V roce 1848 byly Černolice v rámci berounského kraje vedle Všenor součástí všenorského statku. V té době měly 45 domů s 306 obyvateli. Všenor měly 35 domů s 276 obyvateli.

Zánik vrchnostenské pravomoci v roce 1848

Samostatné obce vznikají po roce 1848 zánikem vrchnostenské pravomoci, kdy císařskými patenty č. 151 ze dne 4. března 1849 a č. 171 ze dne 17. března 1849 byl dán základ samosprávě územních celků vedle správy veřejné. Zákonná působnost obcím byla určena zákonem č. 18 říšského zákoníku z 5. března 1862., kterým byly vytýčeny základní pravidla, dle nichž se uspořádaly obecní záležitosti. Tímto zákonem bylo stanoveno, že každá nemovitá věc je ve svazku některé obce (s výjimkou nemovitostí císaře a nejvyššího dvora), ovšem velké statky se mohly ze svazku obce vyloučiti. Dále bylo stanoveno, že každý občan má domovské právo, které mu propůjčuje obec. V čela obce byl vybrán starosta, stejně jako členové obecního představenstva z voleného obecního výboru. Působnost obce se členila na samostatnou působnost v těchto oborech (například): správu obecního jmění, péči o bezpečnost osob a majetku, policii v příčině zdraví a mravnosti, chudinství, školství, řády stavební. Vedle toho ještě obce plnily tzv. Přenesený obor státní správy: vybírání daní, věci vojenské (soupis branců, ubytování a přípravek), věci politické (vyhlašování zákonů, popis obyvatelstva, číslování domů), věci soudní (trestné i občanské), spolupůsobení v zemědělských a hospodářských záležitostech.

Poté co byl vyhlášen 6. dubna 1864 zákon č. 7 zemského zákoníku o zřízení obecním a řád volební v obcích království Českého, došlo ke změně nomenklatury – obecní výbor byl přejmenován za obecní zastupitelstvo, obecní představenstvo na obecní radu. Byly vytvářeny odborné obecní komise (obligatorní byla finanční komise). Tento zákon s drobnými změnami platil až do roku 1919. Prvorepublikové volební právo do obcí byl novelizováno, ale do roku 1945 již docházelo jenom k dílčím změnám ve zmíněném uspořádání.

Černolice kontra Všenor

Ale zpět. Dne 9. října 1854 vydalo ministerstvo záležitostí vnitřních, práv a financí, nařízení, byly Černolice prohlášeny místní i katastrální obcí, zatímco Všenor se staly pouhou osadou. Pravděpodobně kvůli vyššímu počtu domů a obyvatel v prvně jmenované obci. Obec spadala pod

smíšený okresní úřad (politicko-soudní) na Zbraslavi. Po odloučení těchto dvou správ v roce 1968 se staly Černolice součástí okresního hejtmanství Smíchovského, příslušný okresní soud zůstal na Zbraslavi stejně jako berní úřady.

Zatímco Všenory se rozvíjely a díky železniční zastávce získaly přitažlivost pro bohatší obyvatel Prahy, kteří si zde začali stavět vily, Černolice zůstaly pouze zemědělskou oblastí. S rozšiřováním Všenor docházelo často ke sporům o jejich postavení v rámci obce. Do nich zasahoval i majitel všenorského velkostatku s právem virilního hlasu. O postavení v obci se přetahovali zastupitelé pocházející z Černolic s všenorskými. Prezentace obce navenek se pak odvíjela od toho, z které části zrovna pocházel úřadující starosta.

V roce 1885 se začal používat neoficiální název Černolice-Všenory. Dne 13. března 1890 navrhli zástupci Všenor a velkostatku jednání o oddělení Všenor a Černolic. Zástupců Černolic se však dařilo toto jednání dlouho odkládat. V dalších letech se tak objevují neoficiální názvy Všenory-Černolice, které dokonce používalo zastupitelstvo obce. A také název „Černolice-Všenory, místní obec Všenory“ či „osada Všenory, obec Černolice“.

Čilý společenský život se v Černolicích začíná rozvíjet v roce 1898, kdy je ve vsi založen sbor dobrovolných hasičů. V roce 1899 byla v Černolicích zbudována obecní škola. V roce 1890 měly Černolice 66 domů s 378 obyvateli. V roce 1899 byla ve vesnici postavena škola.

V roce 1903 se projednával návrh nového obecního razítka: „Obecní úřad spojených obcí Černolice-Všenory“. Rostoucí Všenory získávaly stále větší a větší převahu a zkoušeli se osamostatnit. Návrh na změnu na „katastrální obec Všenory-Černolice“ podaný v červenci roku 1909 ještě neprošel. Další pokus z října definitivně ano. V odůvodnění byl zdůrazněn větší stavební ruch, věhlas výletního místa a vyšší podíl na daních. Návrh na rozdělení na dvě samostatné obce podaný v lednu 1910 byl nakonec vzat zpět a vážné pokusy v tomto směru na delší dobu ustaly. Změna v názvu obce byla oficiálně vyhlášena 10. září 1912. Obec se jmenovala „Všenory-Černolice“. Obě dvě části získaly statut osady.

V roce 1917 bylo rozhodnuto, že obecní chudobinec bude zbudován v osadě Černolice. Rozpory však panovala kolem obecní školy. Všenorským se nelíbilo, že museli vydržovat černlickou školu, kam jejich děti nedocházely.

Konec spojených osad

V roce 1919 okresní výbor Zbraslav doporučil rozdělení na dvě politické obce. Důvodem rozdělení byla vzdálenost (4 km), špatné spojení mezi osadami, jejich oddělení pohořím, složitá správa celé obce, odlišné příškolení i přiřazení a v neposlední řadě zcela odlišná struktura obou částí. 3. července 1920 byla vyvěšena vyhláška o zamýšleném rozloučení obce a předpokládané změně hranice s Jílovištěm a Horními Mokropsy. To vyvolalo okamžité protesty Horních Mokropes, které již dříve nesouhlasily s oddělením části katastru ve prospěch Všenor. V roce 1921 povolilo ministerstvo vnitřní rozloučení obce Černolice a Všenory a přiloučení částí obce Horní Mokropy a Jíloviště k nově vytvořené obci Všenory. Tohoto roku se v Černolicích nalézalo 71 domů, ve kterých žilo 354 obyvatel. Škola sloužila dál, fara byla v Líšnici. Měly v té době vlastní dvoutřídní školu.

V roce 1927 náleží Černolice k politickému okresu Praha-venkov, soudní okres zůstal nezměněn. V roce 1942 byla obec začleněna do nově zřízeného okresu Praha-venkov-jih.

A z jiného směru

Pokud se sleduje rozvoj obce na základě statistických údajů od roku 1848, je počet obyvatel v Černolicích víceméně stabilní. Mírně stoupá počet domů. Ke zlomu dochází v roce 1900. V tomto roce má obec 124 domů (Černolice 68, Všenory 56) a 693 obyvatel (Černolice 392, Všenory 301).

V dalších letech však počty v případě Všenor stoupají třikrát až čtyřikrát, zatímco Černolice jen mírně.

Většina obyvatel spojené obce byla zpočátku zaměstnána v zemědělství, mimo sezónu se ještě v 19. století mnozí zabývali pletením košíků a nůsí z uměle vysazovaného proutí. Pro jeho vaření byl v obci instalován kotel. Přelomem se stal již zmíněný rok 1900, kdy se mnozí obyvatelé Všenor věnovali službám pro hosty a výletníky. V létě byly otevřeny veřejné lázně – koupaliště, které náleželo okrašlovacímu spolku ve Všenorech. Značný rozvoj zažily firmy a řemeslníci podílející se na stavbách nových domů. V provozu byly dva mlýny a cihelny. Ve Všenorech se pěstovaly stromky určené pro sadbu. Místní za výdělkem vyjížděli do blízkého Radotína a Smíchova.

Díky Všenorům zažívá obec i bohatý spolkový život, zejména sportovní. Spolkový život pozvedli zvláště nově přichozí obyvatelé či návštěvníci z Prahy. Prvním ze spolků v roce 1882 byl zmíněný Okrašlovací spolek pro Všenory a okolí. Obec baráčníků začala ve Všenorech fungovat v roce 1899. Ochotnický a vzdělávací spolek Svornost tamtéž v roce 1920.

V Černolicích byl v roce 1898 ustaven již zmíněný Sbor dobrovolných hasičů. V roce 1912 pak byl povolen Vzájemně se podporující spolek Havlíček. Sbor dobrovolných hasičů byl v roce 1925 rozšířen o dramatický divadelní kroužek. V sále pana Antonína Procházky se v následujících letech konaly několikrát ročně divadelní představení. Dalším kulturním centrem Černolic byl hostinec pana Františka Kříže, kde byly pořádány tancovačky a plesy.

Pokud jde o sportovní spolky, byla v obou osadách povolena činnost Dělnické tělocvičné jednoty, v Černolicích v roce 1919, ve Všenorech o rok později.

Kromě všech těchto organizací působil v obci Černolice ještě Odbor Jednoty československých malozemědělců pro Černolice. Od roku 1919.

Upravit: Jiří Michal